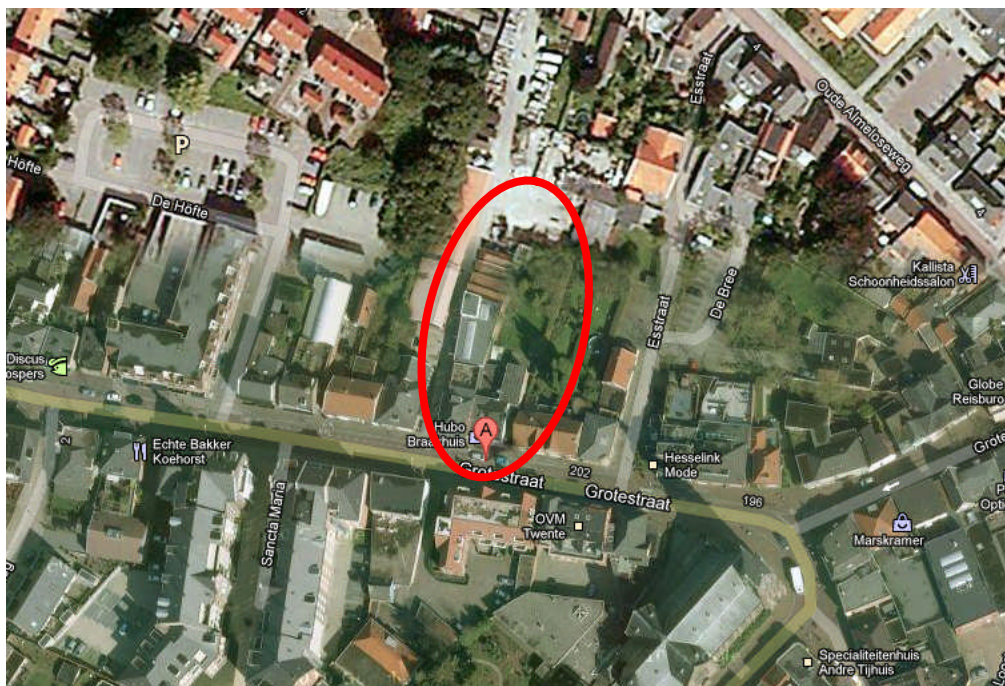

Bureauonderzoek Archeologie

Plangebied
Grotestraat 214 te Borne
Gemeente Borne

Concept

Opdrachtgever

De heer D. Lokhorst
Lycens
Postbus 336, 7570 AH Oldenzaal
E: d.lokhorst@lycens.nl
T: 0541 – 57 07 36

Projectnummer

201200249

Kenmerk

EKU/DIR/HAMA/20120249

Eindredactie/kwaliteitscontrole

Drs. E.E.A. van der Kuijl

Paraaf

Datum

3-3-2012

Hamaland Advies Vof, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Project : Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
Kenmerk : EKU/DIR/HAMA/20120249

Colofon

Opdrachtgever De heer D. Lokhorst

Project Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne

Projectnummer 20120249

Titel Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne

Datum en versie 5-3-2012 versie 1.0

Redactie Drs. E. van der Kuijl – Hamaland Advies

Afbeelding voorzijde: Satellietfoto van het plangebied. Bron: Google maps.

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
1.1	Inleiding en onderzoekskader	4
1.2	Doel en vraagstelling van het bureauonderzoek.....	4
1.3	Werkwijze	5
1.4	Beleidskaders.....	5
1.5	Administratieve gegevens	7
2	Bureauonderzoek en verwachtingsmodel.....	8
2.1	Landschapsgenese	8
2.2	Historische ontwikkeling plangebied en Borne	10
2.3	Archeologische waarden	14
2.4	Archeologisch verwachtingsmodel.....	15
3	Conclusie en aanbeveling.....	17
	Gebruikte literatuur.....	18
	BIJLAGEN	19

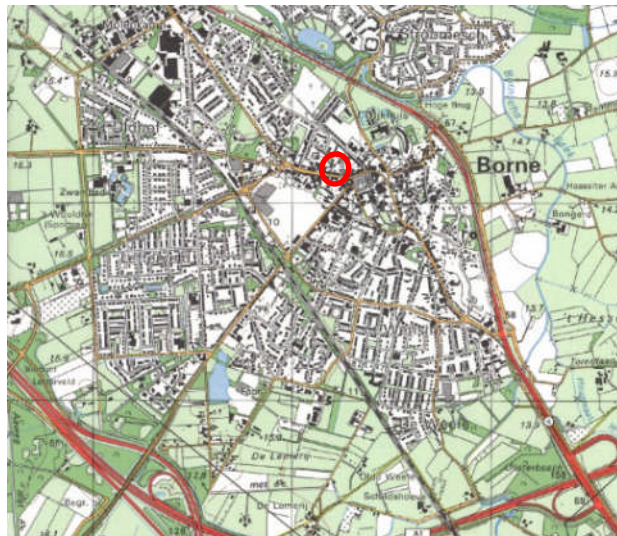
1. Inleiding

1.1 Inleiding en onderzoekskader

Hamaland Advies heeft in opdracht van Lycens te Oldenzaal een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Grotestraat 214 te Borne. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van een woon-winkelcomplex. (zie bijlage 1).

Het plangebied ligt aan de westelijke rand van het centrum van Borne aan de Grotestraat 214. De grondwerkzaamheden kunnen verstorend zijn voor eventueel in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Daarom dient voorafgaand aan deze werkzaamheden archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd te worden. Het uitgevoerde onderzoek bestaat uit een KNA conform bureauonderzoek dat aangevuld is met een verkennend inventariserend veldonderzoek.

Het bevoegd gezag, de gemeente Borne en diens adviseur (de heer drs. J.A.M. Oude Rengerink, Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van het Oversticht), zullen de resultaten van het bureauonderzoek toetsen.

Afbeelding 1: Topografische kaart Borne met plangebied (bron: Topo kaart 28G 1:25000 1995)

1.2 Doel en vraagstelling van het bureauonderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld.

De volgende vragen zullen, indien mogelijk, beantwoord worden:

- Wat is de bodemopbouw en de vermoedelijke intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?
- Kunnen er archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied aanwezig zijn?

Het antwoord op deze vragen zal worden verwerkt in een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied, waarbij aangegeven zal worden of een nader onderzoek door middel van karterende boringen nodig zal zijn of niet.

- Is aanvullend onderzoek door middel van karterende boringen of proefsleuven noodzakelijk?

1.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, 3.2) en bestaat uit de volgende onderdelen:

1. beschrijving van de huidige situatie en de toekomstige situatie (KNA LSO2);
2. beschrijving van de historische situatie en de landschappelijke ontwikkeling (KNA LSO3);
3. beschrijving van de bekende archeologische waarden (KNA LSO4);
4. het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel (KNA LSO5).

Om tot een gefundeerd archeologisch verwachtingsmodel te komen is voor het onderzoek relevant bronnenmateriaal geraadpleegd. Door informatie uit verschillende invalshoeken samen te voegen ontstaat de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de diverse brontypen en aan de hand hiervan een geïntegreerd archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. De gegevens voor het bureauonderzoek zijn conform de uitvoeringsvoorwaarden voor een bureauonderzoek van het Oversticht d.d. januari 2011, ontleend aan:

- Archis, het geautomatiseerde archeologische informatiesysteem voor Nederland
- geomorfologisch, geologische, bodemkundig, topografisch en historisch kaartmateriaal;
- Archeologische verwachtings- en advieskaart gemeente Borne 2008
- archeologische rapporten en publicaties;

1.4 Beleidskaders

Rijksbeleid

In 1992 werd in Valetta door de Ministers van Cultuur van de bij de Raad van Europa aangesloten landen het 'Europees Verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed', beter bekend onder de naam 'Verdrag van Malta', ondertekend. De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is op 1 september 2007 in werking getreden. De nieuwe wet heeft zijn beslag gekregen via een wijziging van de Monumentenwet 1988, aanpassingen

in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en enkele andere wetten en met de invoering van de Wabo (2010). Met de nieuwe Wet op de Archeologische Monumentenzorg is het accent komen te liggen op het streven naar het behoud en beheer van archeologische waarden in de bodem (in situ) en het beperken van (de noodzaak van) archeologische opgravingen. Uitgangspunt van het nieuwe beleid is tevens het principe 'de verstoorder betaalt'. Bij het voorbereiden van werkzaamheden die het bodemarchief kunnen verstoren (zoals de aanleg van een weg, een nieuwe woonwijk, een bedrijventerrein), dient onderzocht te worden of daardoor archeologische resten verstoord kunnen worden. Als uit het onderzoek blijkt dat er archeologische waarden aanwezig zijn en deze niet ter plaatse behouden kunnen blijven, dan dient de initiatiefnemer van het werk de kosten te dragen die gepaard gaan met het opgraven en conserveren van de plaats. Met de introductie van de nieuwe wet zijn de kerntaken en bestuurlijke verantwoordelijkheden van gemeenten veranderd. Eén van de belangrijkste consequenties is, dat gemeenten een centrale rol is toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed. In de wet is bepaald, dat

gemeenten door inzet van een planologisch instrumentarium het archeologisch belang dienen te waarborgen.

Bescherming van het archeologisch erfgoed kan onder meer vorm krijgen door in bestemmingsplannen regels ter bescherming van bekende en te verwachten archeologische waarden op te nemen. In de regelgeving is vastgelegd dat in het kader van een omgevingsvergunning van de aanvrager geëist kan worden dat hij een rapport overlegt waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein voldoende is vastgesteld. Voor de toetsing van archeologische waarden is een archeologisch bestel ontwikkeld, waarmee de archeologische waarde van een terrein bepaald kan worden door middel van een getrapte systeem van onderzoek. In het kader van het vrijstellingsbesluit volstaat in eerste instantie een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO-K).

Provinciaal Beleid

Het provinciaal beleid van Overijssel t.a.v. cultuurhistorie en archeologische monumentenzorg is vastgelegd in het streekplan Overijssel 2000+. Vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van Overijssel van 13 december 2000, nummer 44.

De hoofddoelen van het provinciaal archeologisch beleid zijn:

- De archeologische objecten, historisch landschap en gebouwde elementen (cultureel erfgoed) zijn de fysieke neerslag van menselijke activiteiten in het verleden. Het beleid gericht op het behoud c.q. de bescherming van deze voor Overijssel unieke waarden.
- Bij ontwikkelingen van functies aansluiten bij de waarden van cultureel erfgoed (archeologie, historisch landschap, monumenten). Dit betekent dat in een vroeg stadium van ruimtelijke planvorming de belangen van de archeologie moeten worden meegenomen.
- Het behoud van het archeologisch erfgoed in de bodem ter plekke.(in situ)
- Financiële consequenties zijn in beginsel voor de initiatiefnemer.
- Duurzaam behoud en beheer van het archeologisch erfgoed ex situ (het depot), als behoud in situ onmogelijk blijkt;

Dit is nader uitgewerkt in de omgevingsvisie Overijssel , met als onderdeel visie op de ondergrond van juli 2009. Deze Visie op de Ondergrond is een bijlage bij de Omgevingsvisie Overijssel 2009. De Visie op de Ondergrond geeft de kern van de visie weer, verwoord in de begrippen beschermen, gebruiken en herstellen van de ondergrond en werkt deze nader uit. Het brengt de belangrijkste ondergrondthema's uit de Omgevingsvisie Overijssel 2009 bij elkaar en beschouwt ze in onderlinge samenhang.

Voor de ondergrond liggen de opgaven voor archeologie bij :

- het beschermen van de (toekomst)waarde van de ondergrond inclusief het aardkundig- en archeologisch erfgoed.

Gemeentelijk beleid

Met de invoering van de Wet op de archeologische monumentenzorg in 2007 is de verantwoordelijkheid voor het bodemarchief gedelegeerd aan gemeenten. Gemeente Borne beschikt derhalve over eigen archeologiebeleid en treedt op als bevoegd gezag. De gemeente beschikt tevens over een archeologische waarden- en verwachtingenkaart. Verder zijn de landelijke en provinciale richtlijnen leidend voor het opstellen en toetsen van het onderhavig onderzoek.

1.5 Administratieve gegevens

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Provincie	Overijssel
Plaats	Borne
Gemeente	Borne
Toponiem	Grotestraat 214
Kaartblad	28G
Onderzoeksmelding	50580
Huidig grondgebruik	Bebouwing (woon-winkel) en erf (tuin, opslag)
Toekomstig grondgebruik	Bebouwing (woon-winkelcomplex)
Omvang van de ontwikkeling	Ca 4.000 m ² (0,4 ha)
Bodemtype	Extrapolatie: zEz23 zwarte Enkeerdgrond of Hn21 Veldpodzol
Geomorfologie	Extrapolatie: Z16 of Z8 Zandgrond
Periode	Prehistorie t/m Nieuwe Tijd
Het centrumcoördinaat van het plangebied is: x: 248.211 y: 480.158	
De hoogte van deze centrumcoördinaat bedraagt circa 16m + NAP (bron: www.ahn.nl).	

2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel

2.1 Landschapsgenese

Inleiding

Het onderzoeksterrein ligt in de bebouwde kom van Borne aan de oude verbindingsweg naar Bornerbroek, nu geheten Grotestraat 214. De Grotestraat is een toegangstraat naar het centrum, met afwisselend woningbouw en woningen met winkels op de begane grond. Het winkelcentrum van Borne begint op ca 100m oostelijk van het plangebied.

Het perceel is zover te herleiden uit historische bronnen net na 1800 bebouwd. Deze oorspronkelijke bebouwing is niet meer aanwezig, maar is in de loop van de jaren verbouwd, gesloopt en vernieuwd tot een aaneengesloten bebouwing met erf en tuin. De huidige functie is wonen en bouwmarkt.

Geomorfologie en bodemgesteldheid

Het onderzoeksterrein is onderdeel van het oostelijk zandgebied (Berendsen, H.J.A., 2005, 2008). In het gebied is tijdens de laatste ijstijd (Weichselien, 120.000-11.700 jaar geleden) onder invloed van relatieve droogte in combinatie met een schaars begroeid landschap op grote schaal dekzand afgezet.

Het dekzandrelief bestaat voor het grootste gedeelte uit dekzandruggen en dekzandwelingen. De ruggen zijn vaak duidelijk te zien en kunnen meer dan 1,5 m boven hun omgeving uitsteken. Het plangebied maakt deel uit van de met dekzand bedekte stuwwal van Borne. Het dekzandpakket betreft de Formatie van Boxtel, (Laagpakket van Wierden). In dit dekzandpakket is door bodemvorming een podzol ontstaan. Podzolbodems ontstaan door een eeuwenlang proces van uitspoeling en inspoeling in leemarm dekzand. Ten gevolge van het neerslagoverschot in Noordwest-Europa migreren organische en minerale stoffen uit de bovengrond.

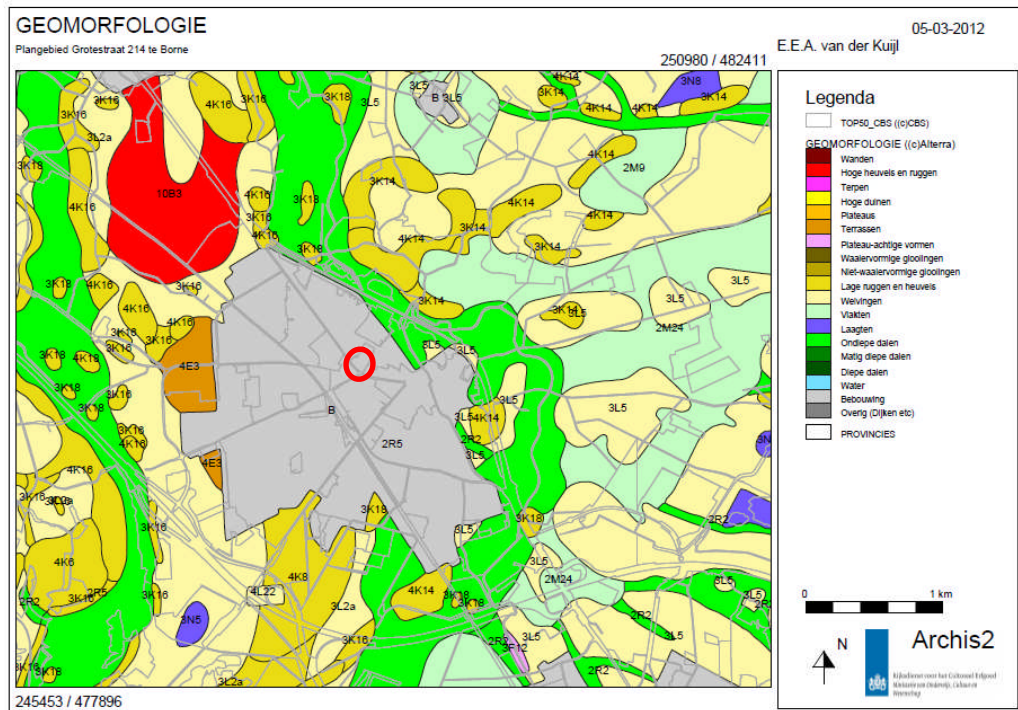
In het Holoceen, dat circa 10.000 jaar geleden begon, werd gedurende een warmer en vochtiger wordend klimaat het dekzandrelief door vegetatie vastgelegd.

Het onderzoeksgebied ligt volgens de geomorfologische kaart van Nederland (RGD/Stiboka 1977) op een dekzandrug. Dit wordt bevestigd door de Archeologische Verwachtingen- en advieskaart 2008 van de gemeente Borne (dekzandhoogten en –ruggen met een plaggendek).

Uit archeologisch oogpunt zijn de hoger gelegen zandgronden een zeer interessante plaats, aangezien deze gronden van oudsher een vestigingsplaats voor mensen geweest is. Extrapolatie van de gegevens op de bodemkaart geeft aan dat in het onderzoeksgebied waarschijnlijk enkeerdgronden voorkomen. Eerdgronden zijn gronden met een niet vergraven, humushoudende bovengrond die tussen de 15 cm en 50 cm dik is. Deze worden ook wel esdekken genoemd. Een esdek is ontstaan door het eeuwenlang opbrengen van potstalbemesting op de akker. Deze bemesting bestond hoofdzakelijk uit plaggen die in de stal werden gelegd om de uitwerpselen van het gestalde vee op te vangen. De plaggen werden met de uitwerpselen als mest op de akker gebracht. Op deze wijze kon een akkercomplex op zandgrond gedurende eeuwen jaarlijks opnieuw bebouwd worden zonder dat de bodem uitgeput raakte. De vorming van de esdekken in en rond Borne gaat terug tot de 11e eeuw. Op deze wijze kon het land rond het akkercomplex gedeeltelijk ontgrond raken, terwijl de akkergrond tot ruim een meter opgehoogd kon worden.

In gebieden met esdekken dient rekening gehouden te worden met een rijk bodemarchief. Aangezien het oorspronkelijke oppervlak vanaf de Middeleeuwen is opgehoogd betekent dit

dat de eventueel onderliggende (oudere) archeologische resten meestal goed bewaard zijn gebleven.

Afbeelding 2: Geomorfologische kaart, situering plangebied binnen het rode kader (bron Archis:

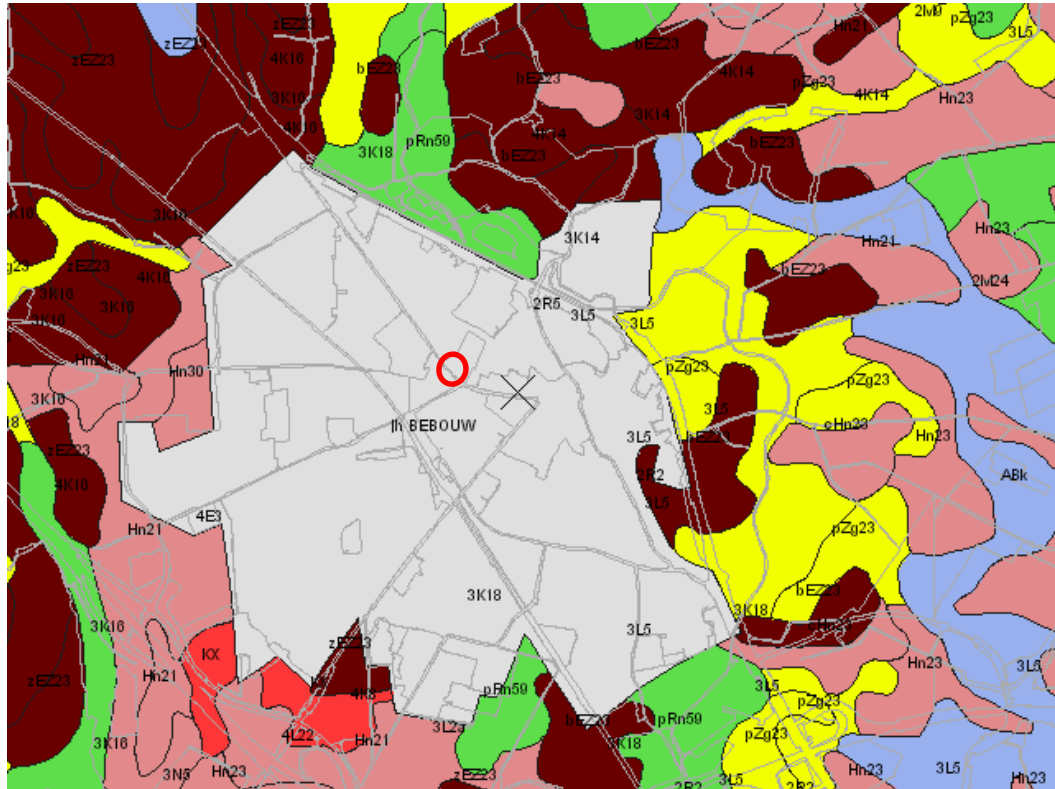
Bodem

De bebouwde kom is niet gekarteerd op de bodemkaart (Zie Afbeelding 2). Extrapolatie van de gegevens typeert het bodemtype op Hn23 Veldpodzolgrond of zEz23 Zwarte Enkeerdgrond. De diepere ondergrond is geclassificeerd als Z16 (zandgronden) (bron: Bodemkaart 1:250.000, Bodemdata 2011).

Grondwater

De bebouwde kom is niet gekarteerd op de grondwaterkaart. Extrapolatie van de gegevens op de grondwaterkaart typeert de grondwatertrap tussen V en VII. Op basis van de te verwachten bodemgesteldheid (Veldpodzol en/of Zwarte Enkeerdgrond) is een grondwatertrap VI het meest waarschijnlijk.

Grondwatertrap VI heeft een G.H.G van 40 tot 80 cm onder het maaiveld en een G.L.G. van meer dan 120 cm.

Afbeelding 3: Bodemkaart met de situering van het plangebied binnen het rode kader (bron Archis)

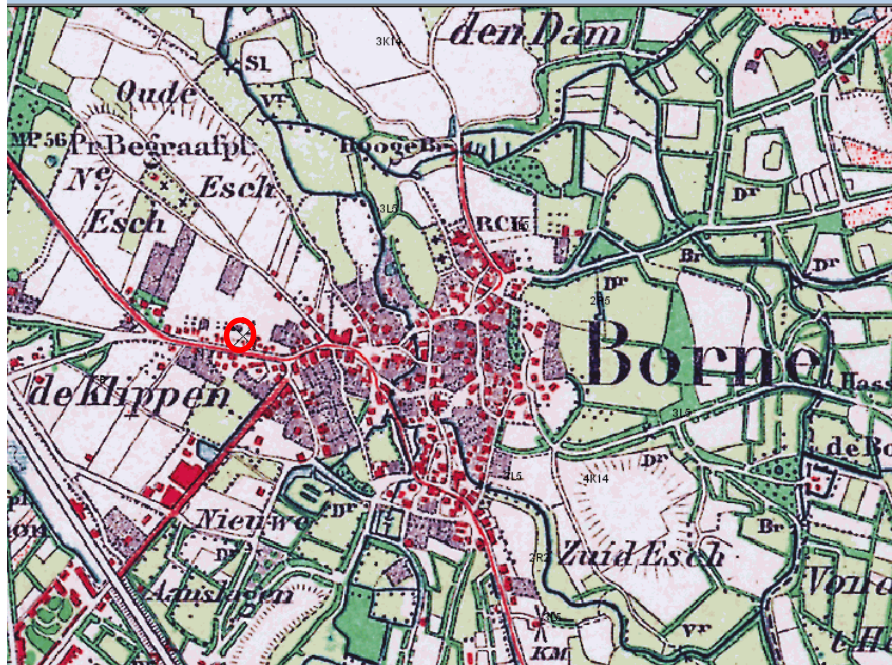
2.2 Historische ontwikkeling plangebied en Borne

Het plangebied behoort voor zover uit historische gegevens te achterhalen, al sinds ca 1800 tot de bebouwde kom van Borne.

Uit 1206 dateert een akte waarin voor 't eerst de naam Borne voorkomt, maar dan als "Burgunde". In deze akte ruilt de bisschop van Utrecht bezittingen met de Heren van Ruinen, waaronder "de kerk van Burgunde, liggend in Sinderen, onder Almelo". De kerk waarvan melding wordt gemaakt, moet een kleinere voorganger van de huidige Oude Kerk zijn geweest die in 1482 zijn huidige omvang bereikte. Deze kerk ligt ca 400m oostelijk van het plangebied aan de andere zijde van het centrum. Ook raakte de bisschop in het bezit van een twintigtal hoven, gelegen in de kerspel (of Richteraamt) Borne. Voor het beheer van deze boerderijen werd een soort rentmeester aangesteld: de Meier. De hof waar deze meier woonde werd de Meiershof genoemd. In Twente waren destijds meer boerderijen met een dergelijke meier, maar alleen die in Borne is bewaard gebleven: de huidige Meiershof op pakweg 700m oostelijk van plangebied gelegen. De meier, ten onrechte ook wel hofmeier genoemd, regelde dus de zaken voor de bisschop, waaronder het innen van de pacht die aanvankelijk vooral als deel van de opbrengst van het boerenbedrijf werd geheven. Ook oefende de meier rechtspraak uit. Hoewel de bisschop zijn goederen al in 1528 kwijtraakte aan andere heren, bleef het ambt van de meier nog bestaan tot in de Franse tijd, dus tot ongeveer 1800.

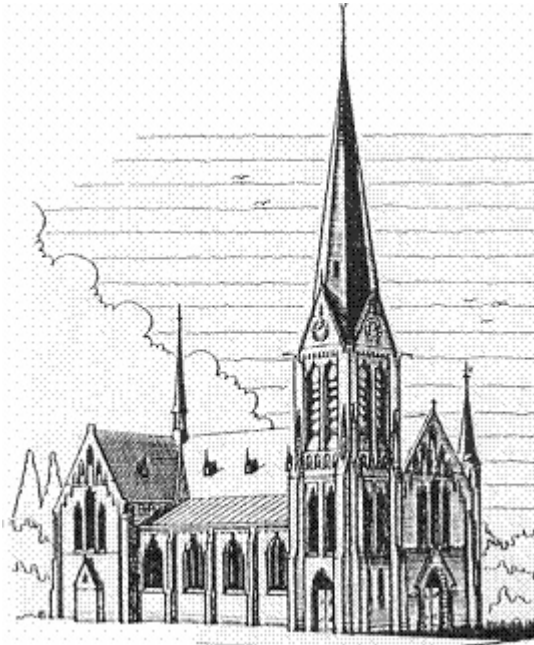
Kort na 1300 bouwde een zekere Berent van Weleveld, uit het geslacht van Ruinen, een huis in de marke Sinderen, dicht bij de marke Hertme. Uit dit huis ontstond de havezathe Weleveld, ca 2,7km NW van het plangebied. Na 1700 ging de havezate enkele keren over in andere handen, totdat ze in 1804 werd afgebroken.

De dorpelingen woonden in eenvoudige, bescheiden woninkjes van leem en stro. Naast arbeid op het land, besteedden zij tijd aan het spinnen en weven van het vlas van het land tot linnen stoffen. Reeds omstreeks 1600 vulden de meeste Bornse gezinnen op deze wijze hun inkomen aan.

Afbeelding 4: Historische topografische kaart 1900 (bron: Bonneblad 1900)

Op pakweg 100m ten oosten, op de kruising van de Grotestraat met de Stationsweg ligt de Stefanuskerk. Het ontwerp van de huidige, sterk in hoogte gereduceerde kerk dateert van oktober 1887. Net als in veel steden in die tijd, zijn na de Beeldenstorm katholieke kerken (de oude kerk in Borne) protestant geworden. De katholieken mochten net buiten het centrum een nieuwe kerk bouwen. De nieuwe kerk werd gebouwd in 1888. Pastoor Johan Frederik Warnink legde op 8 april 1888 de eerste steen. De toren werd toegevoegd in 1894.

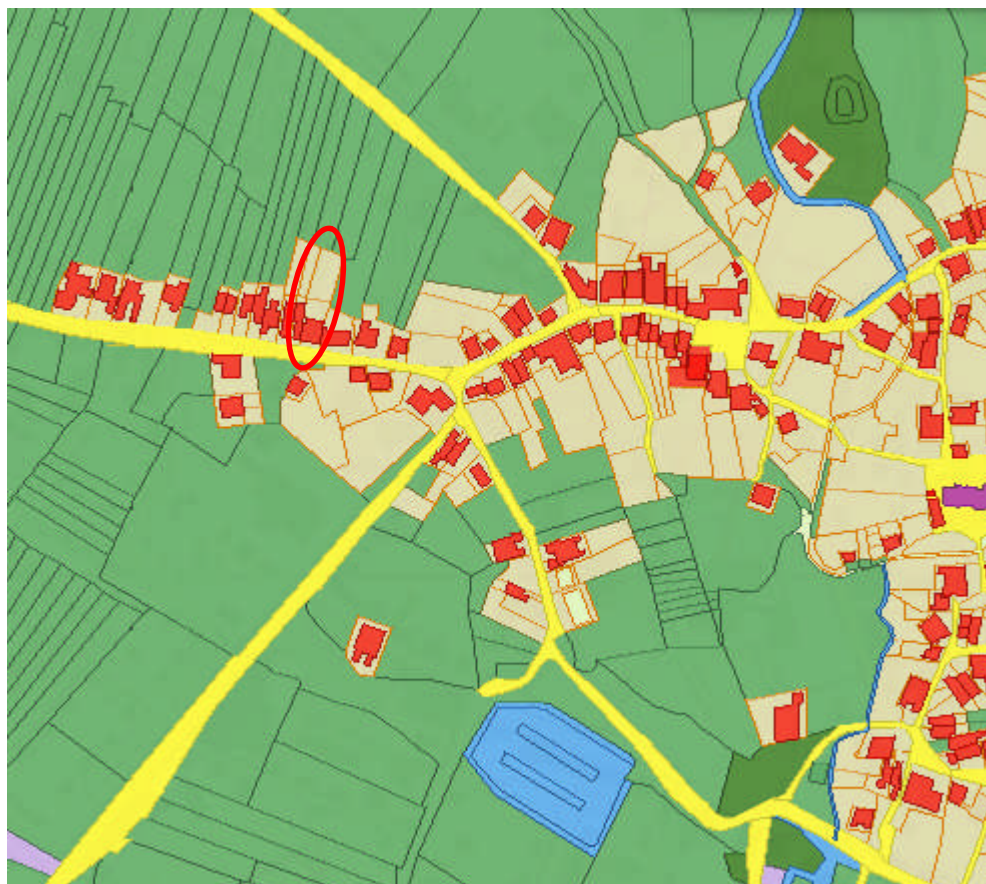
Afbeelding 5: Stefanuskerk aan de stationsstraat (150m oostelijk van plangebied)

Op 100 meter te zuiden van het plangebied ligt het voormalige Johannesklooster aan de Stationsstraat. De ontwerper van de Stephanskerk, ontwierp ook het in 1894 gebouwde Sint-Johannesklooster. Het klooster is opgericht op 07-05-1895. Het was een open klooster, waar bezoekers deel konden nemen aan het programma. Het is ruim honderd jaar bewoond door nonnen, de Zusters van Schijndel. De gemeenschap van de zusters van Schijndel bestaat al sinds 1633. Oprichter was Vincentius, die zijn volgelingen opriep om vooral de straat op te gaan om de armen te helpen. Sinds het jaar 2000 wonen er geen nonnen meer in de Bornse vestiging. Het is in een woon-zorgcomplex omgebouwd.

De oorspronkelijke bestemming van het plangebied is minder duidelijk uit de historische bronnen te herleiden. Op basis van bestudering van historische kaartmateriaal is te herleiden dat het plangebied tot circa 1935 hoofdzakelijk in gebruik was als bouwland. De kadastrale kaart van 1811-1832 geeft uitsluitsel over het eigendom. Aannemelijk is dat het perceel 548 en 549. In 1832 was de eigenaar David Benjamin, Koopman van beroep. Aan de noordelijke zijde van de Grotestraat woonden en werkten vanaf het oosten naar het westen gezien, respectievelijk een spinster, schoenmaakster, wever, koopman, koopman David Benjamin, winkelierster, landbouwster en fabrikier, wever, landbouwer, fabrikier, timmerman, fabrikier en wever aan het einde van de straat.

Aan de zuidzijde was dat (op locatie huidige kerk) een schoenmaakster met het eigendom van 2 percelen naast elkaar. Ten westen daarvan respectievelijk een wever en De doopsgezinden armen van Borne in het laatste pand/perceel.

Het groen gekleurde gebied (zie afbeelding 6) is agrarisch bouwland van diverse eigenaren. De eigenaar van het perceel aan de Grotestraat was niet logischerwijze ook de eigenaar van het agrarisch perceel achter zijn erf.

Afbeelding 6: Grotestraat in bebouwde kom Borne 1811-1832 met plangebied in rode cirkel (bron: ingekleurde kadastrale kaart 1811-1832)

Conclusie: Tot 1935 is het gebied tussen de Grotestraat en Oude Almeloseweg (ten noorden van de Grotestraat) niet bebouwd geweest. Waarschijnlijk heeft het tot die tijd een agrarische functie gehad.

2.3 Archeologische waarden

In het plangebied zelf heeft nog niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden.

Binnen een straal van ca. 500 m rond het plangebied zijn diverse archeologische waarnemingen bekend, vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen opgenomen in Archis (II).

Tabel 2: Waarnemingen, Vondsten en Onderzoeken 500m rondom het plangebied (bron: Archis)

	CAA-nr.	Ligging t.o.v. plangebied	Vondsten	Periode
Onderzoek	35182	174 m ZO	Aanleiding is bouwwerkzaamheden Hofstraat. Selectieadvies: Geen verder onderzoek	
Onderzoek	24371	401 m ONO	Aanleiding zijn bouwwerkzaamheden Marktstraat. Selectieadvies: De archeologische vindplaats wordt behoudenswaardig geacht. Geadviseerd wordt geen bodemverstorende werkzaamheden te verrichten, dieper dan 130 cm -mv. Indien het niet mogelijk is de archeologische lagen te ontzien wordt aanbevolen ter plaatse een proefsleuf aan te leggen. Op de locatie van de huidige bebouwing wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Het onderzochte deel van het plangebied ligt in een zone met bekeerddgronden. In het gebied komt een vegetatiehorizont voor, met daarin archeologische resten uit de periode neolithicum-ijzertijd.	
Waarneming	239449	287 m ZO	Hoefijzer	Nieuwe tijd A: 1500 – 1650 tot Nieuwe tijd A: 1500 – 1650
			Gedraaid geglazuurd aardwerk	Nieuwe tijd A: 1500 – 1650 tot Nieuwe tijd A: 1500 – 1650
			Dierlijk Bot: Runderkaken	Nieuwe tijd A: 1500 – 1650 tot Nieuwe tijd A: 1500 – 1650
			Houtskool van Knuppelweg	Nieuwe tijd A: 1500 – 1650 tot Nieuwe tijd A: 1500 – 1650
Waarneming	2691	380 m OZO	NH Kerkcomplex: - Keramiek-Baksteen - Gedraaid Aardewerk 19 ^e eeuwse scherven - Graf - Siegburgs Steengoed - Kloostermoppen -	Middeleeuwen Laat A: 1050 - 1250 nC tot Middeleeuwen Laat B: 1250 - 1500 nC
			- Gedraaid Aardewerk 19 ^e eeuwse scherven	Nieuwe tijd B: 1650 – 1850 tot Nieuwe tijd C: 1850 – 1950
Waarneming	2688	401m O	Laat Siegburgs Steengoed	Middeleeuwen Laat B: 1250 - 1500 nC tot Nieuwe tijd A: 1500 – 1650
			trechterhals kannetjes met oor geglazuurd	
			Spinklos/spinschijf/spinsteen onderdeel	
			Lans/speer Hellebaard	
			Roodbakkend geglazuurd aardewerk	Nieuwe tijd A: 1500 – 1650 tot Nieuwe tijd B: 1650 – 1850
Waarneming	2677	491m OZO	Aardewerk gedraaid	
			Houtskool uit veel plaggen met dikke en dunne takken en dunne boomstammen'	Bronstijd: 2000 - 800 vC tot Bronstijd: 2000 - 800 vC

2.4 Archeologisch verwachtingsmodel

Op grond van de bekende geologische, landschappelijke, aardkundige, archeologische en historische gegevens in en rond het plangebied kan de archeologische verwachting worden bepaald. De archeologische verwachting van het plangebied conform Archeologische verwachtingenkaart 2008 van de gemeente Borne is in navolgende tabel opgenomen.

Dekzandlandschap	Verwachting	beleidsadvies
dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendek	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een plaggendek > 50 cm en daardoor minder kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten hierdoor goed geconserveerd.	Archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 2500m ² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm. Voor gebieden kleiner dan 2500m ² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek.

Doordat het plangebied in de historische kern van Borne is gelegen, is er specifiek beleid van kracht.

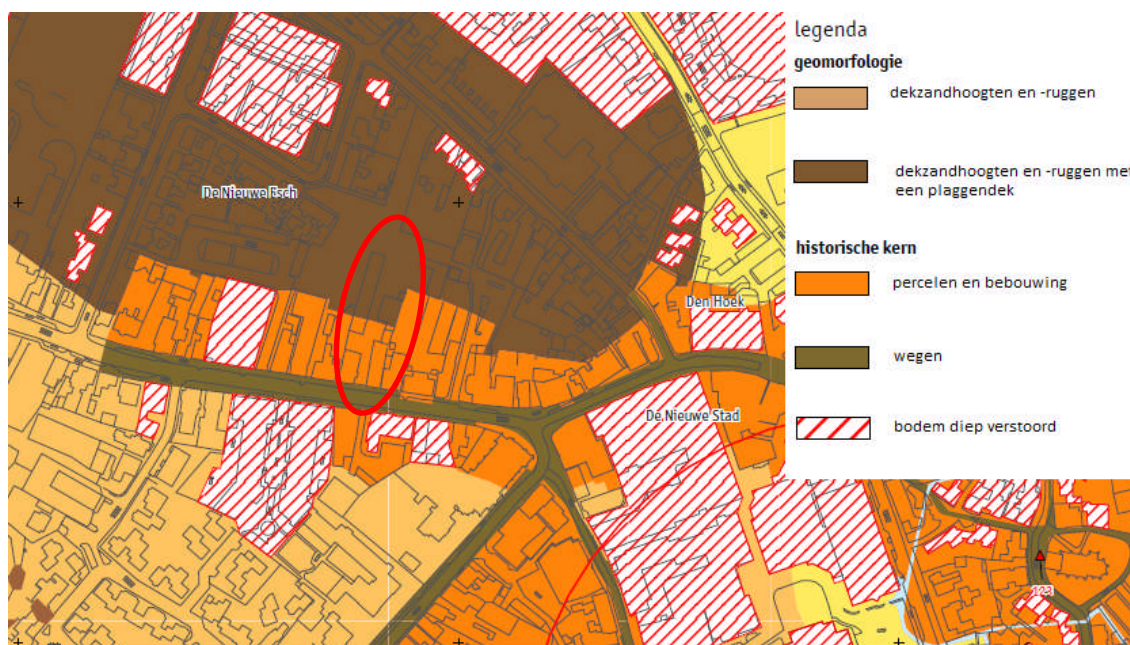
Historische kern van Borne	Verwachting	beleidsadvies
Bebouwing historische kern	In deze gebieden kunnen resten van gebouwen in de vorm van grondsporen en stenen en houten funderingen, waterputten, beerputten, afvalkuilen, verkavelingen, greppels, etc. voorkomen. Gezien de natte omstandigheden in de dorpskern zal de conservering van organische resten waarschijnlijk goed tot zeer goed zijn.	Archeologisch onderzoek gewenst bij bouwwerken groter dan 100 m ² en bij bodemingrepen dieper dan 40 cm.

Door de relatieve hoge ligging op een dekzandhoogte in het landschap is het plangebied geschikt voor bewoning vanaf de prehistorie. Het onderzoeksgebied, gelegen net ten oosten van het centrum van Borne ligt in een gebied met dekzandhoogten waarop vanaf de Late Middeleeuwen landbouwgronden (esdekken) zijn gevormd. De oorspronkelijke benaming van het plangebied is 'Nieuwe Es'.

Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een relatief jong ontginning. Het merendeel van het plangebied was tot circa 1935 in gebruik als bouwland van de Nieuwe Es aan de westzijde van de historische kern van Borne. Na 1935 heeft er een geleidelijke invulling van het gebied plaatsgevonden, waarbij diverse schuren en loodsen zijn gebouwd. De bebouwing aan de Grotestraat heeft zich geleidelijk in noordelijke richting uitgebreid.

Geschat wordt dat de bodemopbouw als gevolg van de aanwezige bebouwing en erfverharding deels verstoord zal zijn. Omdat archeologische resten in het plangebied vermoedelijk afgedekt zijn door een plaggendek van 50 cm of meer, kunnen diepere bodemlagen intact zijn gebleven.

De waarnemingen in Archis (zie tabel 2) tonen aan dat er in de omgeving al vanaf de prehistorie menselijke aanwezigheid is geweest. Door de goede afdekkende werking van het aanwezige esdek kan een eventuele vindplaats ter plaatse nog gaaf in de ondergrond aanwezig zijn. De waarnemingen bevestigen het continuüm van menselijke activiteiten door de jaren heen.

Afbeelding 7: Gemeente Borne, uitsnede uit de Archeologische waardenkaart (BAAC, 2008).

Tabel 3: Archeologische verwachting plangebied

Periode	Verwachte vindplaatstypen	Verwachte grondlaag (diepte)
Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	oude akkers, sloten, ontginningssporen, oude zandpaden	in of direct onder de oude akkerlaag
Romeinse Tijd - Vroege Middeleeuwen	Nederzettingsterreinen, begravingen	direct onder de oude akkerlaag
Bronstijd - IJzertijd	Nederzettingsterreinen, urnenvelden, resten van smeedhaarden, meilers	BC-horizont en top van de C-horizont
Mesolithicum-Neolithicum	Nederzettingsterreinen, jachtkampen,	Top van de C-horizont
Paleolithicum	Losse strooiingen van vuurstenen artefacten van bij ontginning verstoorde vindplaatsen	

3 Conclusie en aanbeveling

Op grond van de bestudeerde bronnen kan geconcludeerd worden dat het plangebied een hoge trefkans heeft op archeologische resten uit de periode van het Laat Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

De aanbeveling luidt om in geval van planvorming en voorafgaand aan vergunningverlening voor bodemingrepen vroegtijdig archeologisch onderzoek in de vorm van een verkennend archeologisch veldonderzoek uit te voeren.

Op grond van de aanwezige erfverharding en bebouwing is het bodemprofiel mogelijk voor een deel verstoord. Omdat de dikte van het oorspronkelijke esdek onder de verharding ter plaatse meer dan 50cm kan bedragen, kunnen vindplaatsen in de diepere ondergrond bewaard gebleven zijn. Dit zal met het bodemonderzoek moeten worden bevestigd.

In de verkennende fase dient uitgegaan te worden van 10 boringen per ha (Protocol 1: inventariserend onderzoek). In relatie tot het bouwvlak van ca 0,4 ha volstaan 4 verkennende grondboringen om het archeologisch verwachtingsmodel te toetsen (waarbij Hamaland Advies adviseert om minimaal 5 boringen te zetten ten behoeve van een betrouwbare steekproef).

De boringen worden volgens een driehoeksgrid geplaatst met een edelmanboor (Ø 7 cm). De boringen worden doorgezet tot 25 cm in de ongeroerde grond. De boorkernen worden (bij los gepakt zand) gezeefd over een metalen zeef met een maaswijdte van 4mm en onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals scherven aardewerk, vuursteen, botfragmenten, fosfaten en houtskoolresten. De boringen worden ingemeten ten opzichte van het maaiveld. Op grond van de onderzoeksresultaten van het verkennend bodemonderzoek zal bepaald worden of nader onderzoek (karterende boringen of proefsleuvenonderzoek) noodzakelijk is of niet.

Verder geldt voor eventuele toevalsvondsten die gedaan worden tijdens de planuitvoering een meldplicht bij het bevoegd gezag (gemeente Borne) zoals vastgelegd in artikel 53 van de Monumentenwet. De resultaten en aanbevelingen uit het bureauonderzoek dienen te worden getoetst en onderschreven door het bevoegd gezag, en diens adviseur (de heer drs. H. Oude Rengerink, Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van het Oversticht).

Gebruikte literatuur

Aa, A.J. van der, 1839–1851. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, bijeen gebracht door A.J. van der Aa, onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.* Gorinchem.

AHN, 2008. *Actueel Hoogtebestand Nederland*

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Overijssel. Schaal 1:25.000.* Amsterdam.

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus.* Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's.* Assen

Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land, inleiding in de geologie en de geomorfologie.* Assen (Fysische geografie van Nederland).

Oversticht, Januari 2011, Nieuwe richtlijnen voor bureauonderzoek

Projectgroep Dorpsplan Albergen, augustus 2006, *Dorpsplan Albergen*, Albergen

ROBAS Producties, 1990. *Historische Atlas Overijssel. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000.* ROBAS Producties, Den IJp.

Kuipers S.F., 1991. *Bodemkunde*, Culemborg

Stiboka / Rijks Geologische Dienst, 1977. *Toelichting op de legenda van de geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*, Wageningen en Haarlem.

Stiboka / Rijks Geologische Dienst, 1983. *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*, Wageningen.

Stiboka, 1976. *Bodemkaart van Nederland 1:50.000 en toelichting op de bodemkaart*, Wageningen.

Tol, drs. A., 2006. *Leidraad inventariserend veldonderzoek Deel: karterend booronderzoek*, 30 maart 2006 vastgesteld door het CCvD Archeologie, Gouda.

Velde H.M. van der. *Wonen in een grensgebied*, Nederlandse Archeologische Rapporten 40, 2011, Amersfoort

Geraadpleegde websites:

www.archis.nl; voor informatie over waarnemingen, vondsten, onderzoeken en GWT

www.kich.nl; voor informatie historische kaart 1900

www.watwaswaar.nl; voor informatie historische kaarten

www.ahn.nl; voor informatie hoogte en coördinaten

www.dans.easy.nl voor rapporten

www.zustersvanliefde.nl/Nav/Congr/huizen.htm vm Johannesklooster

www.stephanusborne.nl voor info Stephanuskerk

Project : Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
Kenmerk : EKU/DIR/HAMA/20120249

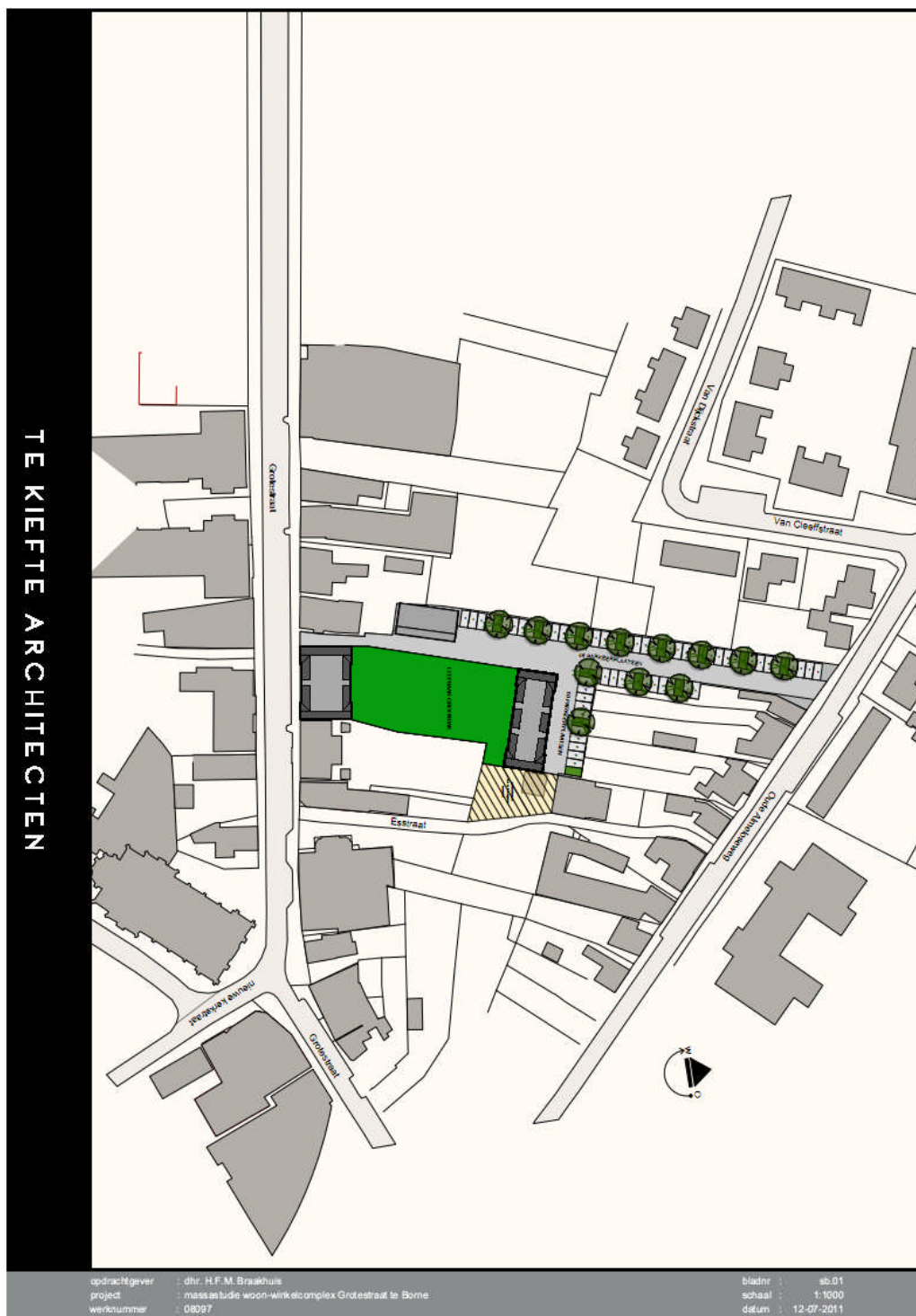
BIJLAGEN

Project : Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
Kenmerk : EKU/DIR/HAMA/20120249

Bijlage 1: Plangebied met toekomstige situatie

Project
Kenmerk

: Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
: EKU/DIR/HAMA/20120249

Project
Kenmerk

: Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
: EKU/DIR/HAMA/20120249

Project
Kenmerk

: Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
: EKU/DIR/HAMA/20120249

Project
Kenmerk

: Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
: EKU/DIR/HAMA/20120249

Project : Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
Kenmerk : EKU/DIR/HAMA/20120249

Bijlage 2: Archiskaartje met onderzoeken, waarnemingen en vondsten

: Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
: EKU/DIR/HAMA/20120249

Project : Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne
Kenmerk : EKU/DIR/HAMA/20120249

Bijlage 3: Overzicht van geologische perioden en lijst met gebruikte afkortingen

wereldjaar v Chr	14C y BP	Uitvo- stratigrafie	Chronostratigrafie	Vegetatie	Archeologische perioden	Cultuurnamen
-1500 n Chr	-1000	Duikwaai III	Subbentium	Icoorbo	Late Middenbentium	Zelfen
-500	-2000	Duikwaai II			Karstische tijd	
-100	-3000	Formele van Nieuwkoop			Middenbentium Late Middenbentium Midden-Romane tijd Vroege-Romane tijd	
-500	-1000	Duikwaai I			Late Middenbentium	
-1500	-2000	Duikwaai 0	Subbentium	Icoorbo	Middenbentium	Epi
-2000	-2500	Cassia IV			Vroege Bronstijd	
-3000	-3500	Cassia III			Late Neolithicum	
-4000	-4500	Cassia II			Midden-Neolithicum	
-5000	-5500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-6000	-6500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-7000	-7500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-8000	-8500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-9000	-9500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-10000	-10500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-11000	-11500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-12000	-12500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-13000	-13500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-14000	-14500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-15000	-15500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-16000	-16500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-17000	-17500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-18000	-18500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-19000	-19500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-20000	-20500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-21000	-21500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-22000	-22500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-23000	-23500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-24000	-24500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-25000	-25500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-26000	-26500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-27000	-27500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-28000	-28500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-29000	-29500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-30000	-30500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-31000	-31500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-32000	-32500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-33000	-33500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-34000	-34500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-35000	-35500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-36000	-36500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-37000	-37500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-38000	-38500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-39000	-39500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-40000	-40500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-41000	-41500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-42000	-42500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-43000	-43500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-44000	-44500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-45000	-45500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-46000	-46500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-47000	-47500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-48000	-48500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-49000	-49500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-50000	-50500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-51000	-51500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-52000	-52500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-53000	-53500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-54000	-54500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-55000	-55500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-56000	-56500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-57000	-57500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-58000	-58500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-59000	-59500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-60000	-60500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-61000	-61500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-62000	-62500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-63000	-63500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-64000	-64500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-65000	-65500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-66000	-66500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-67000	-67500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-68000	-68500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-69000	-69500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-70000	-70500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-71000	-71500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-72000	-72500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-73000	-73500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-74000	-74500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-75000	-75500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-76000	-76500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-77000	-77500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-78000	-78500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-79000	-79500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-80000	-80500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-81000	-81500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-82000	-82500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-83000	-83500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-84000	-84500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-85000	-85500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-86000	-86500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-87000	-87500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-88000	-88500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-89000	-89500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-90000	-90500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-91000	-91500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-92000	-92500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-93000	-93500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-94000	-94500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-95000	-95500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-96000	-96500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-97000	-97500	Cassia I	Atlantium	Icoorbo	Vroege-Neolithicum	Bandersamank
-98000	-98500	Cassia I			Midden-Neolithicum	
-99000	-99500	Cassia I			Late-Neolithicum	
-100000	-100500	Cassia I			Midden-Neolithicum	

Metaal-soorten	Steensorten
Brons	Beinssteen
Goud	Bemerkstiel
Uzer	Chloasre / guburg / doelen / doordet
Koper	Gilt
Leed	Greniet / gneis
Messing	Jadeliest / nefriet
Metaal	Kalk (steen)
Tin of lood legering	Leibteen
Zilver	Marmor
Organleech	Over
Bot, diertijk	Steen
Bot, menselijk	SOK
Bot, onbekend	SOX
Gawel	Tefket / basaltlava
Hout	Tufsteen
Hout / Houleukool	STU
Ivoor	Vuursteen
Leer / huid / bont	SZU
Organleech	Zandsteen / kwartsiet
Organisch, dierlijk	Onbekend
Organisch, menselijk	XXX
Organisch, plantaentijk	—
Schep	Niet van toepassing
Teniet: vaten / linien / wo / zide	GLS
	KER
	SLAK
	SLAK